

Top Digitālā bibliotēka vienotai Latvijas kultūras mantojuma pieejamībai

Publicēts: 16.11.2022.

Mantojuma digitalizācija

Kultūras informācijas sistēmu centra īstenotā muzeju priekšmetu digitalizācija Jāņa Jaunsudrabiņa muzejā "Riekstiņi"

Tuvojoties Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Latvijas valsts projekta "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārtā)" noslēgumam, Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB) kopā ar partneriem izveidojusi vienotas piekļuves pakalpojumu Latvijas kultūras mantojuma saturam tiešsaistē. Plānots, ka vēl šogad ikvienam interesentam būs pieejama Digitālā kultūras mantojuma platforma, kas ļaus vienuviet aplūkot tūkstošiem digitalizētu tekstu, skaņas un videoierakstu, karšu, kultūras pieminekļu datu, fotonegatīvu un citu materiālu no muzeju, arhīvu un bibliotēku krājumiem.

Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Latvijas valsts projekts "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārtā)" uzsākts 2019. gadā, un to īsteno LNB sadarbībā ar partneriem – Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldi (NKMP), Kultūras informācijas sistēmu centru (KISC) un Latvijas Nacionālo arhīvu (LNA).

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Kultūras mantojuma satura saglabāšana ir svarīga mozaikas daļa Latvijas kultūrtelpas un nacionālās identitātes stiprināšanā. Lai nodrošinātu plašu kultūras mantojuma pieejamību digitālajā vidē un nacionālā kultūras mantojuma ilgtermiņa saglabāšanu digitālā formā, jau vairākus gadus tiek īstenoti plaši kultūras mantojuma digitalizācijas pasākumi un Digitālā kultūras mantojuma platformas attīstība. Projektā "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārtā)" digitalizētas grāmatas, laikraksti, dokumenti, pergamenti, muzeju priekšmeti, skaņu un videoieraksti, kinofilmas, kultūras pieminekļu lietas, fotonegatīvi, kartes, notis, veikti kultūras pieminekļu 3D uzmērījumi, arī aktuālu kultūras norišu un Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā iekļauto vērtību digitālā fiksēšana, kas aptver materiālus no Latvijas muzejiem, projekta partneriem un citām iestādēm.

"Digitalizācija ir ne tikai kultūras mantojuma satura saglabāšanas metode, vēl jo vairāk tas ir kultūras pieejamības jautājums, iespējas jaunas vērtības pievienošanai produktiem un pakalpojumiem, pamats jaunradei. Covid-19 laiks parādīja – ir lieliski piedzīvot kultūras norises un mantojumu klātienē, taču digitalizācija būtiski paplašina pieejamo materiālu klāstu. Digitālā kultūras mantojuma platforma ir pamats koordinētai un ilgtspējīgai sadarbībai un līdzatbildībai starp kultūras mantojuma nozares dalībniekiem – gan iestādēm, gan privātpersonām – kultūras mantojuma saglabāšanai un atvērtam izmantojumam. Ilgtermiņa saglabāšanai ir nepieciešami nacionāli un starptautiski standarti, ko pierādīja darbs pie UNESCO Vankūveras Deklarācijas [\[1\]](#) jau 2012. gadā," uzsver LNB direktors Andris Vilks.

Projekta rezultātā Latvijas iedzīvotājiem būs pieejama virkne dažādu materiālu, kas līdz šim glabājušies muzejos vai arhīvos un ko digitalizējuši projekta dalībnieki. Piemēram, interesentiem būs pieejami 150 000 fotonegatīvu, 976 000 lappušu teksta dokumentu un 275 000 minūšu skaņas un video materiālu no LNB krājumiem. No teksta materiāliem LNB digitalizējuši grāmatas un periodikas izdevumus, kā arī Latvijas muzejos glabātus teksta materiālus un NKMP uzkrāto dokumentāciju par valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem. LNB ir uzsākusi arī Grāmatu portāla gramatas.lndb.lv un Periodikas portāla www.periodika.lv pilnveidošanu plašākām satura atklāšanas iespējām.

NKMP īstenojusi kultūras pieminekļu uzmērīšanas darbus ar trīsdimensionālās lāzerskenēšanas un fotogrammetrijas metodi, ģeofizikālās apsekošanu ar radiolokācijas metodi un batimetrijas darbus 30 valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu dokumentēšanai. Uzmērīšanas rezultātā iegūti precīzi kultūras pieminekļu dokumentēšanas materiāli, kurus iespējams izmantot kultūras pieminekļu saglabāšanā un atjaunošanā. NKMP turpina arī Kultūras pieminekļu pārvaldības informācijas sistēmas "Mantojums" pilnveidošanu, attīstot to par sadarbības platformu informācijas, konsultāciju un pakalpojumu saņemšanai.

LNA piedāvā interesentiem restaurētas latviešu režisoru animācijas, dokumentālās filmas un īsmetrāžas spēlfilmās, kas pēc restaurācijas pieejamas LNA digitālajā krātuvē www.redzidzirdiatviju.lv. Tāpat LNA ir veikusi digitālās krātuves pilnveidošanu tās integrācijai ar Digitālā kultūras mantojuma platformu, kā arī datu sakārtošanu.

KISC fiksējis 30 kultūras norises, izveidojis 15 nemateriālā kultūras mantojuma vērtību videoklipus un subtitrus un turpina Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas arhīva materiālu digitalizāciju. Tāpat projekta ietvaros Latvijas sabiedrībai digitālā formātā kļuvuši pieejami 50 000 muzeju priekšmetu. Plašākai kultūras mantojuma satura pieejamībai KISC attīsta autortiesību pārvaldības un licencēšanas sistēmu kā daļu no Digitālā kultūras mantojuma platformas.

Šī gada pavasarī tika atklāta industriālajam mantojumam veltīta digitālā kolekcija industria.lv, kuras būtisku satura daļu veido projektā digitalizēti muzeju priekšmeti, dokumenti no LNA un zonālo arhīvu lietām, kinohronikas no Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva un fotogrāfijas, rasējumi un citi materiāli no LNB. Šī ir Eiropā pirmā digitālā kolekcija par

rūpniecības vēsturi.

No 14. oktobra ir pieejama arī jauna digitāla karšu kolekcija kartes.lndb.lv, kurā glabājas gandrīz 4000 digitalizētu karšu, plānu un atlantu no LNB krājuma. Karšu pārlūkā ir iekļautas vairāk nekā 100 ģeoreferencētas kartes no 17. gadsimta kartēm līdz dažādiem mūsdienu ģeotelpisko datu slāņiem.

Savukārt Digitālā bibliotēka www.digitalabiblioteka.lv, kas būs sabiedrībai redzamākā Digitālā kultūras mantojuma platformas daļa, tiek būtiski pilnveidota, lai nodrošinātu vienotu meklēšanu LNB, LNA, NKMP, muzeju un daudzu citu satura turētāju digitālajos krājumos. LNB kopā ar partneriem veido to par vienotas piekļuves pakalpojumu Latvijas kultūras mantojuma saturam tiešsaistē, kā arī attīsta iespējas mūsdienīgām izziņas vajadzībām un ikdienas atklājumiem.

Informāciju sagatavoja:

Karīna Bandere

Digitālās attīstības departamenta direktore

Latvijas Nacionālā bibliotēka

E-pasts: karina.bandere@lnb.lv

Tālr.: 67716006

Integrētās mācību un komunikācijas aktivitāšu programmas "Dari digitāli!" ietvaros tiek organizēti sabiedrības informācijas un komunikācijas tehnoloģiju iespēju izmantošanas un uzvedības maiņas veicināšanas pasākumi. Plašāka informācija pieejama portāla Latvija.lv atbalsta vietnē <https://mana.latvija.lv/>.

Programma "Dari digitāli" ir saņēmusi Eiropas Reģionālās attīstības fonda projekta Nr.2.2.1.1/19/l/002 "Publiskās pārvaldes informācijas un komunikācijas tehnoloģiju arhitektūras pārvaldības sistēma – 2. kārtā" finansējumu.

Papildu informācijai par programmu "Dari digitāli":

Sabiedrisko attiecību nodaļa

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

E-pasts: prese@varam.gov.lv

Tālr.: 67026533

<https://www.kis.gov.lv/lv/jaunums/top-digitala-biblioteka-vienotai-latvijas-kulturas-mantojuma-pieejamibai>